

Ya Tudek Paul idan Kamengullug di Galatia

¹ Huyyan tudek ey nalpun hi-gak e hi Paul e neputuk ni apostle ni mengituttuddun meipanggep nan Jesus Christo. Beken ni ya tuu nemutuk ni hi-gak, nem hi Jesus Christo et hi Ama Apu Dios e nenagun hi-gatun neteyyan tu.

² Emin kami eyaddan agi tayudya ey dakeyu kanenemneman kamengullug di kebebbebley di Galatia.

³ Pinhed kun meweddand hi-gayu hu binabbal niya linggep ni kamelpun Ametayu e hi Apu Dios et hi Jesus Christo e Apu tayu. ⁴ Hi Jesus ey ingkatey tu hu peneklaan tun liwat tayu malat wada inna-nu tun kehellakniban tayu eyad lawah ni kapehpehding idan tutu-un nunya, tep humman hu pinhed Apu Dios e Ametayun pehding nan Jesus ni hi-gatsu. ⁵ Et humman hu, lebbeng tun meidaydayaw hi Apu Dios ni ingganah. Amen.

Ya tayu kapengullug nan Jesus hu menellaknib ni hi-gatsud liwat tayu

⁶ Natnga-ak ni peteg ni hi-gayu tep nekemtang mewan anhan ni ebuh ey yuka pan-iwwalleng hi Apu Dios e nengibilang ni hi-gayun u-ungnga tu gapuh ni binabbal Jesus Christo, e beken law ni hi-gatu hu yuka u-unnuda. Tep kayu law kahindengelin hin-appil ni kameituttuddu e eleg meiunnud di inedal yun kapenellaknibin Apu

Dios ni hi-gatsu. ⁷ Endi edum ni makulug ni kameituttuddun kehellakniban yu, tep ebuh hu meippanggep nan Jesus Christo ni intuttuddu min hi-gayu. Et humman hu, nakka e-helan hi-gayu e neihla humman ni yuka deddengelan daka ituttuddu. Tep itten idadatan hu kamene-uhe-ul ni hi-gayu e daka hehhehwia hu intuttuddu min hi-gayu. ⁸ Nem e-helen kun hi-gayu e anin na-mun hi-gami winu yadda anghel di kabunyan hu um-alin mantuttuddun hin-appil, e eleg maiingneh di intuttuddu min inebulut yun nunman, et kastiguen Apu Dios. ⁹ Deh e pidwaen ku mewan ni e-helen ni hi-gayu e kastiguen Apu Dios hu hipan tuun mengituttuddun hin-appil ni kameituttuddun eleg maiingneh di intuttuddu min inebulut yun nunman.

¹⁰ Kan idan edum ni tuu ey ya penettebalan daka ni tuu hu nakka gagamgami, nem huyyaddan nakka pan-e-hela hu keang-angan tun beken ni ya tuu hu pinhed kun peamleng, nem hi Apu Dios ni ebuh. Gullat ni ya tuu hu pinhed kun peamleng, ey beken et hi Jesus Christo hu nakka u-unnuda.

Ya impeamtan Jesus hu kaituttuddun Paul

¹¹⁻¹² Kaegiegi, deh e e-helen kun hi-gayu mat amtaen yu e huyyan nakka ituttuddun meippanggep ni kehellakniban tayu ey eleg meipuan di kapannemnem ni tuu niya beken ni ya tuu nengituttuddun hi-gak. Nem huyyan nakka ituttuddu ey impeamtan Jesus Christo ni hi-gak.

¹³ Dingngel yu e hi-gak ey nemahhig hu nakka pengu-unnud lan nunman ni elaw min Jews

ey endi hemek kuddan kamengullug nan Jesus, tep nanlelehhanan dan peteg hu impahpahding kun hi-gada, ey impatnak hu kabaelan kun mengippesikked ni daka pengullug. ¹⁴ Emin ida etan keingngeh kud toon ey hi-gak hu nemahhig hu nengu-unnud tun elaw min Jews, tep naka-unnud kun peteg hu elaw idan aammed mi.

¹⁵ Nem kabbabbal ni peteg hi Apu Dios ni hi-gak et putuken tuwak ni mansilbin hi-gatu eman ni eggak ni maiungnga. * ¹⁶ Et yan eman ni impeamta tun hi-gak hi Jesus Christo e U-ungnga tu et nak ituttudduddan Gentiles hu meippanggep ni impahding tun panyaggudan ni tuu, ey eggak lumaw di hipan tuun an nampetuttuddu. ¹⁷ Ey eggak lumaw di Jerusalem ni an nenang-ang idan nemappangngulun apostles winu an nengibegan hi-gadan pehding ku. Tep ya impahding ku, ey nedagahhak di Arabia et han nak ngu law mambanggad di Damascus.

¹⁸ Nelabah tellun toon et han nak lumaw di Jerusalem ni an nenang-ang nan Peter et makiha-addak diman ni hampulut liman aggew. ¹⁹ Endi edum ni nak inang-ang diman ni apostle, ebuh tu et hi agin Jesus e hi James. ²⁰ Hedin hi-gak, man eleggak manlangkak et nakka issapatah nan Apu Dios e makulug eya nakka panittudek. ²¹ Nelabah humman ni dewwan lingguan et umgahhak di Jerusalem et lumawwak di Syria et yad Cilicia. ²² Yan nunman ey eleg dak ni amtaddan kamengullug nan Jesus Christo di kebebbley di Judea. ²³ Ya dingngel dan

---

* **1:15** 1:15-16 Ang-ang yu Acts 9:3-6, ya 22:6-10, et ya 26:13-18

ebuh ni meippanggep ni hi-gak, ey ya inhel idan edum ni kamengullug e kanday “Humman ni tuu ey impanhelheltap daitsun kamengullug, niya nemahhig e impahding tun emin hu kabaelan tun mengippesikked ni tayu kapengullug, nem yan nunya law ey ya meippanggep nan Jesus hu tuka ituttuddu.” ²⁴ Ey emin ida ey daka idaydayaw hi Apu Dios gapuh ni neipahding ni hi-gak.

2

Kaebbulutaddan kamengipappangngulluddan kamengullug di Jerusalem e neiptek hu kaituttuddun Paul

¹ Nelabah hampulut epat ni toon et maibangngaddak di Jerusalem e ingkuyug kud Barnabas nan Titus ni pangkadwak. ² Limmawwak diman tep impeamtan Apu Dios e mahapul ni umlawwak. Dimmateng kami et ayagan kudda hu kamengipappangngulun kamengullug et e-ebbuh kamin nanhuhummangan, et ehelen kun hi-gada hu intuttudduk idan Gentiles hu meippanggep ni impahding Jesus Christo ni nenelaknib ni hi-gatsu. Tep mahapul ni ebbuluten da hu nak intuttuddu, tep hedin eleg da ebbuluta, ey penghel ida etan ni kaumkahing ni hi-gak ey beken ni makulug hu intuttudduk. ³ Nem kayyaggud et inebulut da, et anin hi Titus e Gentile ni impangkadwak, et eleg da piliten ni mampekuggit, anin ni humman hu elaw min Jews. ⁴ Wadadda etan nei-dum ni kahingkukkullugan dan Jesus e kanday mahapul

ni mekuggit hi Titus, nem eleg mi abuluten. Nekiammuammung ida humman ni tuun hi-gami, tep pinhed dan bahbahen hu neliblihan tayud elaw ni Jews tep nengulug itsun Jesus Christo. Ya pinhed da ey hi-gada hu meunnud. ⁵ Nem kinehing midda, tep eleg mi pinhed ni metellak ni hi-gayu hu makulug ni kameituttuddun meippanggep nan Jesus.

⁶ Anin ida etan ni kametbal ni kamengipappanggulun kamengullug, et endi da in-edum di nakka ittenuttuddu. Anin ni kangkuy ida kametbal, et ya kakulugan tu ey nan-iingeh emin hu tuud kapengibbilang Apu Dios. ⁷ Huyyaddan kamengipappanggulu ey daka ebbuluta e pinutuk tuwak nan Apu Dios ni apostle ni mantuttudduddan Gentiles ni meippanggep nan Jesus, heni daman Peter e pinutuk Apu Dios ni apostle ni mantuttudduddan edum min Jews. ⁸ Nan-inggeh hu baddang Apu Dios ni hi-gamin dewwan Peter etan di indinel tun ngunu mi. Tuwak kabaddangin mantuttudduddan Gentiles ey tu dama kabaddangi hi Peter ni mantuttudduddan Jews. ⁹ Anin di James, hi Peter ni hi John e hi-gada hu kametbal ni kamengipappangguluddan kamengullug, et inebulut da e hi Apu Dios hu nengidwat nunyan ngunuk et abuluten dakemin Barnabas ni pan-e-dum dan mantuttuddu. Inhuhummangan mi e hi-gamin Barnabas hu mantuttudduddan Gentiles ey hi-gada dama mantuttudduddan edum min Jews. ¹⁰ Kandan hi-gami ey eleg mi liwwanan umbaddang idan newetwet ni Jews. Nem anin ngu dedan ni eleg da e-hela, et humman ngu

nakka pehpehding.

Ya nengibungetan Paul nan Peter tep neihlan impahding tu

¹¹ Nem yan inlian Peter di Antioch ey inhelan kud kedaklan ni tuu tep ya neihlan impahding tu. ¹² Heninnuy hu elaw ni neihlaan tu: Ya eman ni eleg ida ni dumteng etan edum min Jews ni intu-dak James, ey nekikkikkan hi Peter idan Gentiles ni kamengullug nan Jesus di diman Antioch. Nem entanni et dimmateng ida etan intu-dak James ey pinpinhakkey law hu tuka pekikkanni et lektattuy insiked tu, tep kaumtakut ni pemihhulan idan edum min Jews ni kamenghel ni lawah hu pekie-edduman min Jews idan Gentiles. ¹³ Et anin ida law ni edum ni Jews ni kamengullug diman e henin Barnabas, et in-u-unnud dan Peter et isiked dan mekikkan idan Gentiles, anin ni amta da e beken law ni piyew. ¹⁴ Et yan nengamtaan kun nunman ni tuka pehpehding ni eleg maiunnud di kameituttuddu meippanggep nan Jesus Christo ey inhelan ku hi Peter di hinanggaddan edum ni kamengullug et kangkun hi-gatuy “Hi-gam e Peter ey Jew ka, nem dingkug mu elaw tayun Jews tep neipeamtan hi-gam e eleg law mahapul ni humman u-unnudem. Ey kele yan nunya mewan ey insiked mun mekie-eddum idan Gentiles ni kamengullug. Huttan ni impahding mu ey heni muka pepillit ni u-unnuden da hu elaw tayun Jews ni inwalleng mu. Neihla huttan ni impahding mu!”

Emin tuu ey ibbilang Apu Dios ni kayyaggud, anin ni hipa neitu-wan da, hedin ida kamengullug nan Jesus

¹⁵ Hi-gatsun Jews ey makulug ni beken itsun heniddan neliwtan ni Gentiles e eleg da amta hu Tugun Moses. ¹⁶ Nem yan nunya, ey inamta tayu law e ya kapengibbillangin Apu Dios ni kayyaggud hu hakey ni tuu, ey ya tuka pengullug nan Jesus Christo, et beken ni ya tuka kapengu-unnudiddan Tugun ni kau-unnudan Jews. ¹⁷ Et humman hu, anin ni hi-gatsun Jews et neliwtan itsu dama, et pakkadek ni nengulug itsun Jesus Christo et han daitsu ibbilang nan Apu Dios ni kayyaggud. Et mukun eleg tayu law iddinel di pengu-unnudan ni Tugun Moses hu pengibbillangan daitsun Apu Dios ni kayyaggud. Nem anin ni hanniman et beken ni tayu penghel e kai-abulut Jesus Christo ni anin manliwwat itsu.

¹⁸ Tep gulat ni bangngaden tayu mewan ni mengiddinnel idan nunman ni Tugun ni inwal-leng tayu, ey nanna-ud ni manliwwat itsu, tep eleg tayu kabaelin paka-u-unnuden ni emin hu Tugun. ¹⁹ Em, emin itsu, ey eleg tayu kabaelan ni u-unnuden emin humman idan Tugun. Et humman hu, hedin ngun hi-gak ey beken law ni ya pengu-unnudan ni Tugun hu nakka iddinel ni kehellakniban ku, nem nakka iddinel hu binabbal Apu Dios. Humman ni binabbal tu ey neipeang-ang eman ni nengiketeyan Jesus Christo ni liwat tayun emin, ma-lat hi Apu Dios hu u-unnuden tayu. ²⁰ Heni-ak nekittey nan Christo eman ni neteyyan tud Krus. Et humman hu, ya biyag kun nunya ey beken ni henin

nunman, tep wada law hi Jesus Christo ni hi-gak. Hi-gatu e U-unggan Apu Dios hu nakka iddinel tep ingkatey tu hu kehellakniban ku tep ya impeminhed tun hi-gak. ²¹ Hedin ya pengu-unnudan ni Tugun Moses hu iddinel tayun pengibbillangan daitsun Apu Dios ni kayyaggud, ey heni eleg tayu pinhed hu binabbal tun hi-gatsun nengitu-dakan tun Jesus et iketey tu liwat tayu. Et humman hu, hedin hi-gak ngu ey beken law ni ya pengu-unnudan ni Tugun Moses hu iddinel ku, nem hi Jesus ni ebuh.

3

Ya kapengullugin Jesus hu kapengibbillangin Apu Dios ni kayyaggud hu hakey ni tuu, beken ni ya kapengu-unnudin Tugun

¹ Hi-gayun tutu-ud Galatia, kele naka-ihlan peteg hu yuka pannemnem. Kele anhan kahahaul kayu? Neka-amta yu mewan dedan hu meippanggep ni neteyyan Jesus Christo di krus, ey kele kayu nehaul et pinhed yun iwalleng humman? ² Tam inamta yu e dinwat yu hu Ispirituh Apu Dios tep kinulug yu neituttuddun meippanggep ni neteyyan Jesus ni panyaggudan yu, et beken ni ya nengu-unnudan yun Tugun Moses. ³ Endi tu-wangu nemnem yu! Yan laputun nengulugan yu ey binenaddangan dakeyun Ispirituh Apu Dios ni mengu-unnud ni elaw tu, ey kaw yan nunya ey kanyuy ngenamung kayu law? ⁴ Kaw liniwwan yudda etan panyaggudan ni dinwat yun nengulugan yun Jesus? Eleg yu na-mu et anhan liwwanen. ⁵ Kele

wadan hi-gayu Ispirituh Apu Dios et kabaelan yun mengippahding idan miracles? Kaw ya nangngelan yu niya nengidinelan yun Jesus Christo, winu ya nengu-unnudan yun Tugun? Inamtak et inamta yu e neipuun di nengulugan yun Jesus Christo.

⁶ Wada impatudek Apu Dios ni meippanggep nunya e kantuy “Kinulug Abraham hu inhel Apu Dios, et humman nengibilangan Apu Dios ni hi-gatun kayyaggud.” * ⁷ Et humman hu, awasi yu e emin hu kamengullug nan Apu Dios ey hi-gada kameibbillang ni helag Abraham. ⁸ Neitudek dedan di ehel Apu Dios e kantuy ibbillang tuddallin kayyaggud hu Gentiles tep ya daka pengullug. Huyya keibbellinan ni inhel lan Apu Dios nan Abraham e kantuy “Gapuh ni hi-gam, ey emin iddalli tuud kebebbebley ey meidwatan idan panyaggudan da.” ⁹ Kinulug Abraham etan inhel Apu Dios et mebendisyonan, et humman hu, emin kamengullug ey mebendisyonan ida henin Abraham, tep ya daka pengullug.

¹⁰ Emin ida tuun daka iddinel hu daka pengu-unnudin Tugun ni kehellakniban da ey kastiguen idallin Apu Dios, tep impatudek tu dedan e kantuy “Mekastigu etan tuun eleg tu peka-unnudan emin hu Tugun.” ¹¹ Huyya pengamtaan tayu e endi hakey ni tuun meibbillang ni kayyaggud di hinanggan Apu Dios tep ya tuka pengu-unnudin Tugun. Huyya ey kamei-unnud etan di neitudek di ehel Apu Dios ni kantuy “Ya etan tuun wada tuka pengullug, ey hi-gatu imbilang Apu Dios ni

---

* **3:6** 3:6 Genesis 15:6, ya Romans 4:3, niya James 2:23

kayyaggud et hi-gatu menewwat ni biyag ni endi pappeg tu.” ¹² Tep ya kapengu-unnudin Tugun ey hin-appil ni peteg di kapengullugin Jesus. Kan ni impatudek Apu Dios ey “Pakkaw ni peka-unnuden ni tuu emin ida etan Tugun Apu Dios ni dinwat Moses et han mawedan hi-gatu hu biyag ni endi pappeg tu.”

¹³ Nem eleg tayu nisi han-u-unnud ida etan Tugun, et mukun immali hi Jesus Christo et helakniban daitsud kekastiguan tayu. Wada etan neitudek ni ehel Apu Dios ni kantuy “Ya etan tuun meitta-yun di keyew ey hi-gatu keillawwan ni kastigu.” ¹⁴ Humman hu neipahding nan Jesus ma-lat maila-kam ida dama Gentiles etan di panyagguddan ni impakulug Apu Dios nan Abraham ni nunman tep ya daka pengullug nan Jesus Christo. Et humman hu, emin itsun kamengullug ey wadan hi-gatsu hu Ispirituh tun impakulug tun peelli tu.

Ya nambaklangan ni tugun Apu Dios et ya impakulug tu

¹⁵ Hi-gayuddan kaegiegi, huyyan impakulug Apu Dios nan Abraham ni pehding tu ey heni daman tayu kapehding e hedin wada dewwan tuun nehammad hu nantebalan da et mampilmaddad papil, ey eleg mabalin ni an endien ni hakey niya eleg mabalin ni tu e-duman hu nan-ungbalan da. ¹⁶ Hanniman daman etan ni impakulug Apu Dios nan Abraham et ya etan hakey ni helag tu. Beken ni kantuy yadda dakel ni helag tu, nem kantuy “Ya etan hakey ni helag mu hu amnuan ni impakulug kun hi-gam.” Et humman

ni helag tu ey hi Christo. ¹⁷ Heninnuy hu pinhed kun e-helen: Ya etan nekitbalan Apu Dios nan Abraham ey eleg mepappeg, nem mannananeng. Ma-nut indawat tu Tugun tun Moses eman ni nelabah hu epat ni gatut et telumpulun toon, nem humman ni Tugun ey eleg mabalin ni tu endien winu tu hullulan humman ni nekitbalan tun Abraham e neipuunan ni impakulug Apu Dios, tep beken ni ya kapengu-unnudin Tugun hu penettebalan Apu Dios ni hi-gatsu. ¹⁸ Tep gullat ni ya pengu-unnudan tayun Tugun Apu Dios hu pengidwatan tun panyaggudan tayu, endi tep law silbi etan ni impakulug Apu Dios nan Abraham. Nem gapuh ni et-eteng ni binabbal Apu Dios ey hinammad tun inhel e iddawat tun Abraham humman ni panyaggudan tu.

¹⁹ Nem penghel yu na-mu ey “Hipa tep silbin nunman ni Tugun?” Ya gaputun nengidwatan Apu Dios nunman ni Tugun ey ma-lat keangangan tu e neliwatan hu tuu. Nem nepappeg law humman ni Tugun, tep immamnu law etan impakulug Apu Dios ni kantun um-alin melpud helag Abraham e hi Christo. Humman ni Tugun ey indawat Apu Dios idan anghel tu et ideteng dan Moses et han pebeltan Moses idan tuu et hi-gatu hu nambattanan idan tuu et hi Apu Dios. ²⁰ Inamta tayu e hedin wada pantebbalan ni dewwan tuu, ey mahapul ni wada pambattanan da. Nem hi Apu Dios ey nandudug eman ni nekitbalan tun Abraham.

Indawat Apu Dios hu tugun tun hi-gatsun pengippeang-angan tun neliwtan itsu ey endi

edum ni menellaknib ni hi-gatsud liwat tayu nem ebuh hi Jesus

²¹ Penghel yu na-mu mewan ey “Eleg ida tep man-unnud hu Tugun Apu Dios niyadda impakulug tun pehding tu.” Nem beken ni hanniman, tep gullat ni ya pengu-unnudan nunman ni Tugun hu kaum-idwat ni biyag ni endi pappeg tu, ey humman et pengibbillangan Apu Dios ni tuun kayyaggud. ²² Nem ya kakulugan tu ey kan ni neitudek ni ehel Apu Dios ey neliwtan ni emin hu tuud puyek. Nem yadda etan medinnel nan Jesus Christo, tep daka kulluga e hi-gatu hu menellaknib ni hi-gada ey dewwatan da etan impakulug Apu Dios ni iddawat tu.

²³ Yan nunman ey mahapul ni u-unnuden tayu hu Tugun. Nem eleg tayu pakeu-unnud ni emin, et humman hu itsu kamanliwwaliwwat et umhulun ni kekastiguan tayu. Nebayag ni hanniman ingganah impeamtan Apu Dios e mahapul ni mengullug nan itsun Jesus Christo. ²⁴ Ya Tugun hu nengituttuddun pehding tayu ingganah ni inlian Jesus Christo, et amtaen tayu law e ya tayu kapengullug ni hi-gatu hu pengibbillangan daitsun Apu Dios ni kayyaggud. ²⁵ Ey yan nunya law ey hi Jesus Christo hu tayu kapengiddinneli, et mukun eleg law mahapul ni tayu iddinel di Tugun hu pengibbillangan daitsun Apu Dios ni kayyaggud.

²⁶ Ya kapengibbillanganin Apu Dios ni u-ungnga daitsu ey ya tayu kapengullug nan Jesus Christo. ²⁷ Tep emin hu nengulug nan Jesus Christo et mebenyagan ida ey henin elaw tu law hu elaw da e kayyaggud. ²⁸ Et humman hu, endi

nambaklangan idan tuun Gentiles niyadda Jews, yadda himbut niyadda beken, ya laki niya bii, tep nan-iingeh itsun emin tep ya neiegian tayun Jesus Christo. ²⁹ Et yan nunyan neiegi itsun Jesus Christo, ey neibilang itsu law ni helag Abraham ni menewwat ni panyaggudan ni impakulug Apu Dios ni iddawat tu.

4

¹⁻² Ya neiingngehan ni penewwatan etan ni panyaggudan ni inhel Apu Dios ey henin pemeltanan ni u-ungngan tawid tu. Tep hedini eleg pay ni mahiken humman ni u-ungnga, ey heni himbut tep endi ni tawid tu. Mahapul ni u-unnuden tudda ni etan bega-en ametun kamengippaptek ni hi-gatu niya tawid tu ingganah medettengan etan aggew ni dammutu law ni pengippebeltanan ametun hi-gatu. ³ Henin nunman lan eleg itsu ni mangulug e heni itsu himbut ni elaw ni kau-unnudaddan aammed tayu, tep mahapul ni humman u-unnuden tayu.

⁴ Nem entanni ey nedatngan etan aggew ni gintud Apu Dios ni pengippeellian tun U-ungnga tu eyad puyek. Nambalin ni tuu et iungngan bii et anin hi-gatu et inenu-unnud tu hu Tugun Moses. ⁵ Mukun intu-dak alin Apu Dios ey malat helakniban daitsud kastigu tayun eleg tayu pengu-unnudin Tugun, et ibilang daitsun Apu Dios ni u-ungnga tu.

⁶ Ya keamtaan tun u-ungnga daitsun Apu Dios ey ya nanwadaan tun Ispirituh ni U-ungnga tun hi-gatsu et dammutu law ni kan tayuy "Ama" hi Apu Dios! ⁷ Et humman hu, beken itsu law

ni heni himbut ni mengu-unnud etan ni Tugun Moses, tep nambalin itsu law ni u-ungngan Apu Dios, et emin hu pebeltan tu ey beltanen tayu.

Ya kakakkaguhin Paul ni pengiwwallengan idan kamengullug di Galatia nan Apu Dios

⁸ Yan nunman ni eleg yu ni amta hi Apu Dios ey heni kayu himbut idan beken ni makulug ni dios, tep hi-gada hu inenu-unnud yu. ⁹ Nem ay yan nunya ey pinapppeg tu nanhimitan yuddan nunman ni dios, tep inamta yu law hi Apu Dios ey nema-man hi-gatu e neka-amta dakeyu. Nem ay kele pinhed yu mewan ni mambangngad ni himbut idan nunman ni beken ni makulug ni dios ni endi silbitu? ¹⁰ Ey nanengtun yuka ngillina aggew, ya bulan niya toon, nem endi silbi tudda humman. ¹¹ Nakka umkakaguh ni hi-gayu, tep hedin hanniman, endi tep silbitu intuttudduk ni hi-gayu.

¹² Kaegiegi, pinhed ku et anhan ni iu-unnud yun hi-gak et eleg yu idinel di pengu-unnudan yun Tugun, nem hi Jesus Christo ni ebuh hu iddinel yun kehellakniban yu. Inamta yu e anin ni Jew hak et nambalinnak ni henin hi-gayun beken ni Jews, tep eggak law iddinel hu Tugun. Yan eman ni nekihahha-adan kun hi-gayu ey kayyaggud kayun peteg ni hi-gak, tep endi yu impeang-ang ni lawah. ¹³ Inamta yu e yan laputun nengituttudduan kun hi-gayun meip-panggep nan Jesus Christo ey nandegehhak, et humman hu nebayagan kudtan ni nantuttuddu. ¹⁴ Nem ay kayyaggud et anin ni nanligligatan yu hu nandegehan kun nunman, et eleg yuwak

pihulen, ey eleg yuwak ipayyag, nem heni-ak anghel Apu Dios winu heni-ak hi Jesus Christo ni impapaptek yu. ¹⁵ Et-eteng hu amleng yun nekihahha-addan kun hi-gayun nunman niya et-eteng impeminhed yun hi-gak e gullat na-mun dammutu et wadan inukit yu mateyu et indawat yun hi-gak. Nem ay kele hanniman kayun nunya? ¹⁶ Kaw nambalinnak law ni buhul yu tep ya nakka pengpenghelin hi-gayun makulug?

¹⁷ Mahapul ni amtaen yu e yadda etan edum ni tuun immalin mantuttuddun hi-gayu, ey kayyaggud daka peang-ang ni hi-gayu, nem lawah hu wadad nemnem da. Tep ya pinhed da ey meputut hu nan-aagian tayu, et hi-gada u-unnuden yu e beken ni hi-gak. ¹⁸ Ma-nu tep em, kayyaggud hedin wadadda mengipeang-ang ni kayyaggud ni hi-gayu hedin kayyaggud hu wadad nemnem da. Nem kayyaggud hedin hanniman hu peang-ang dan hi-gayun kenayun, anin ni endi-ak ditan. ¹⁹ Nem, hi-gayun u-ungngak idan nakappinhed ku, iyyadya mewan ni nakka pandedeggeh ni peteg di nemnem ku, tep pinhed ku et anhan ni henin elaw nan Jesus Christo hu elaw yu. ²⁰ Pinhed ku et ni wada-ak ni nunyad tan ma-lat kayyaggud hu pan-ung-ungbalan tayu et beken ni nak pansinuttuddek, tep nakka umkakaguh ni peteg ni hi-gayu.

Huyyan a-abbig hu kei-elligen ni pambalinan ni pengu-unnudan ni Tugun ni intuttuddu lan Moses

²¹ Hi-gayun kaegiegin kamengiddinnel ni pengu-unnudan ni Tugun Moses ni kehellakniban yu, kaw makulug makkaw ni inamta yu

hu kaituttuddun nunman ni Tugun? ²² Wada etan neitudek ni meippanggep ni nunman ni Tugun e neidingpatan ida etan ni dewwan lakin u-ungngan Abraham di dewwan bii e himbut hu hakey, ey beken etan hakey. ²³ Ya etan u-ungngan Abraham etan ni himbut ni bii ey beken ni hi-gatu inamnuan ni impakulug Apu Dios, nem neiungnga ngun gandat. Nem ya etan hakey ni u-ungnga tu etan ni beken ni himbut ey hi-gatu hu inamnuan ni impakulug Apu Dios. ²⁴⁻²⁵ Huyyaddan dewwan bii hu neieligan etan ni dewwan nambaklang ni nekitbalan Apu Dios. Ya etan hakey ni nekitbalan ey meippuun di Tugun ni dinwat Moses di Duntug e Sinai di Arabia e huyya neieligan Hagar niyadda u-ungnga tu e himbut idan emin. Huyya pay hu neieligan idan etan ni bimmebley di Jerusalem e ya pengu-unnudan ni Tugun hu daka tettengedi. Et humman hu, henidda himbut ni daka pengu-unnudin nunman ni Tugun Moses. ²⁶ Nem ya etan hakey ni nekitbalan Apu Dios ey humman neieligan nan Sarah e beken ni himbut. Hi-gatu heni inaddan kamengullug niya hi-gatu kei-elligan ni Jerusalem di kabunyan. ²⁷ Huyya keibbellinan etan ni impatudek Apu Dios ni kantuy “Hi-gam ni nebasin bii, ey pan-am-amleng ka, tep anin ni eleg mu hiktaman hu degeh ni man-ungnga, et dakel ali kaya u-ungngam. Heni ka etan ni biin hini-yan ni ahwatu, nem hehmeken dakalli kayan Apu Dios et daddakkel ali u-ungngam nem ya etan biin eleg hi-yanen ni ahwa tu.” *

---

* **4:27** 4:27 Isaiah 54:1

²⁸ Kaegiegi, inamta yu e impakulug Apu Dios e mantennud hi Abraham, ey immamnu tep wada hi Isaac. Et hi-gatsun kamengullug ey heni itsu hi Isaac, tep impakulug Apu Dios dama e yadda mengullug ey u-ungnga tudda.

²⁹ Hi Isaac ey neiungnga gapuh ni kabaelan ni Ispirituh Apu Dios, nem hi Ismael e agitu ey beken ni hanniman. Ey inamta tayu e nanlele-hhanan Isaac hu impahpahding nan Ismael e u-ungngan himbut. Henin hi-gatsun kamengullug, e tayu kapanlelehhanani hu kapehpehding idan kamengippillit ni pengu-unnudan tayun Tugun Moses. ³⁰ Nem neitudek di ehel Apu Dios hu meippanggep nunya e kantuy “Pea-allaw mu etan biin himbut, anin etan u-ungnga tu, tep humman ni u-ungngan himbut ey eleg mekigged-wad pebeltan ametu etan ni u-ungnga tud beken ni himbut ni bii.”

³¹ Et humman hu, hi-gatsun kamengullug ey beken itsun u-ungngan himbut, nem heni itsu nahlag etan ni biin beken ni himbut. Tep hi Jesus law hu iddinel tayu, e beken law hu pengu-unnudan tayun Tugun Moses.

5

Neliblih itsud neihbutan tayud Tugun Moses tep sineklan Jesus

¹ Hi Jesus Christo ey liniblih daitsud neihbutan tayud Tugun Moses ni nunman, et eleg law mahapul ni humman tayu u-unnuden. Et humman hu, helipat-i yu ma-lat eleg yulli mewan idinel nunman ni Tugun et eleg kayu mewan mam-banggad ni heni himbut nunman ni Tugun.

² Kaegiegi dengel yuwak anhan: Hedin mampekuggit kayu tep humman yuka iddinel ni pengibbillangan dakeyun Apu Dios ni kayyaggud, ey humman keang-angan tun endi law silbin yuka pengullugin Jesus Christo. ³ Ippidwak ni e-helen et pekaddenglen yu, e hedin ippilit yun mampekuggit, tep humman yuka iddinel ni pengibbillangan Apu Dios ni hi-gayun kayyaggud, mahapul ni peka-u-unnuden yun emin hu Tugun. ⁴ Yadda kamengiddinnel ni Tugun ni pengibbillangan Apu Dios ni hi-gadan kayyaggud ey endi law silbin impahding Jesus Christo ni hi-gada, et humman hu eleg ida law meillakam di binabbal Apu Dios. ⁵ Nem hedin ngun hi-gatsu, ey ihhammad ni Ispirituh Apu Dios hu dinel tayun ibbilang daitsun Apu Dios ni kayyaggud gapuh ni tayu kapengullugin Jesus Christo. ⁶ Tep hedin hi-gatsun kamengullug nan Jesus Christo ey beken ni ya kekuggitan tayu winu ya eleg tayu kekuggisi hu importanteh, nem ya tayu kapengullug e kameang-ang di impeminhed tayun edum tayun tuu.

⁷ Kaegiegi, ma-nun laputun nengulugan yu tep nehammad hu nengu-unnudan yu etan ni makulug ni neituttuddu, nem kele mewan yan nunya ey inwalleng yu? Hipadda kamengittenuttuddun hin-appil ni hi-gayu et kayu neidngelan? ⁸ Eleg mabalin ni hi Apu Dios hu nengipahding, tep hi-gatu nemilin hi-gayun mengu-unnud ni hi-gatu. ⁹ Wada etan kandan “Anin ni ekket ni ebuh ni yeast hu meikkamdug et pelbag tu etan sinapay.” Ya kei-ingngehan tu huyya ey ya etan lawah ni tuun anin hakey tun neikkamdug ni hi-

gayu et aldanan dakeyun emin. ¹⁰ Nem nakka medinnel e gapuh ni yuka pengullug nan Jesus Christo ey eleg yu ebbuluta hu ituttuddun edum ni eleg maiinggeh di intuttudduk ni hi-gayu, et mekastigulli etan kamengituttuddun neihlan hi-gayu, anin ni hipa humman ni tuu.

¹¹ Kaegiegi, gullat ni makulug ni nanengtun nakka ituttuddu e mahapul ni u-unnuden tayu hu tugun ni kau-unnudaddan Jews e nema-ma etan daka pengippillitin mampekuggit, ey eleg da-ak et panhelheltapaddan edum kun Jews. Nem itek, tep ya nakka ituttuddu ey ya meip-panggep ni neteyyan Jesus di krus, et huyya gaputun nakka panlelehmani hu kapehpehding idan edum kun Jews ni hi-gak. ¹² Huttan idan tuun kamengippillit ni kekuggitan ey heballi tep mampegeppun ida.

¹³ Nem hi-gayun kaegiegi, pinili dakeyun Apu Dios ni pantu-u tu et beken law ni ya pengip-pahdingan yun Tugun ni kau-unnudaddan Jews hu pengiddinnelan yu. Nem anin ni hanniman, et mahapul ni kekkennengen yu hu annel yu et eleg yu ipahding hu lawah. Nem ya kayyaggud ey man-imbabaddang kayu tep ya impeminhed yun edum yu. ¹⁴ Tep kantud Tugun ey "Mahapul ni pinheden yu edum yu, henin impeminhed yun annel yu." Huyyan tugun hu neikahhakeyan ni emin ni Tugun Apu Dios ni intuttuddun Moses. ¹⁵ Nem hedin heni kayu etan ni ahhu winu edum ni animal e ida kamanggagangal niya ida kamandedeppap, ey ang-ang yu tep mebahbah hu yuka pandadagyumi.

Nambaklang hu pinhed ni annel tayu et ya pinhed ni Ispirituh Apu Dios

¹⁶ Ittugun kun hi-gayu e u-unnud yu hu pinhed ni Ispirituh Apu Dios, et beken ni ya lawah ni pinhed ni annel yu hu u-unnuden yu. ¹⁷ Tep ya pinhed tayu et ya pinhed ni Ispirituh Apu Dios ey nambaklang. Ya pinhed ni lawah ni neituan tayu ey eleg pinhed ni Ispirituh tu. Ya pinhed ni Ispirituh tu ey eleg pinhed ni neituan tayu. Et mukun neligat ni u-unnuden hu hakey, tep henidda kamampipilliw. ¹⁸ Nem hedin ya pinhed ni Ispirituh Apu Dios hu u-unnuden tayu, ey eleg law mahapul ni tayu iddinel di pengu-unnudan ni Tugun Moses.

¹⁹ Ka-immaturun hedin ya lawah ni pinpinhed ni annel hu kau-unnudan tuu, tep lawah daka pehpehding, niya lawah hu wadad nemnem da, tep daka i-ulig hu beken da ahwa, ²⁰ daka deyyawa hu beken ni makulug ni dios, mabekkidda, ida kamambubuhul, ida kamambabakal, ida kaman-in-aameh, mabunget ida, pinhed dan hi-gada meunnud, eleg man-uunnud nemnem da, ida kameena-appil di edum dan tuu, ²¹ daka keemmehi edum da, ida kamambuttebutteng, mangelawngaw ida hedin ida meki-innum niya dakel hu daka pehpehding ni lawah. Inhel kun hi-gayun nunman ey pidwaen ku mewan ni ehelen, e ya tuun mengippahding idan henin nunya ey eleg mabalin ni meilak-kam di pan-apuan Apu Dios.

²² Nem yadda etan tuun kamengu-unnud ni kaituttuddun Ispirituh Apu Dios ey hi-gada hu wada impeminhed da, ida kaman-am-amleng,

melinggep ida, neanus ida, kayyaggud ida, ida kameiddinel ni mengippahding ni daka e-hela, ²³ kabbabbal ida niya hangkekkeneng da annel da. Endi neitudek di Tugun ni kantuy lawah ida huyya. ²⁴ Yadda kamengullug nan Jesus Christo, ey heni nekipetak ni hi-gatud krus hu lawah ni neitu-wan da et eleg da law ippahding ida etan lawah ni impeinghan annel da. ²⁵ Ya law Ispirituh Apu Dios hu kakelpuin nunyan baluh ni neitu-wan tayu, et humman hu mahapul ni u-unnuden emin hu pinhed tu. ²⁶ Ey mahapul ni eleg itsu mampahhiyya, eleg tayu pebungnet hu edum tayu niya eleg itsu um-ameh ni hipan wadan edum tayu.

6

Ya kayyaggud ni pehding ey man-imbabaddang itsun emin

¹ Hi-gayun kaegiegi, hedin wada edum yun inamta yun nanliwat, ey hi-gayuddan kameibbillang ni nenemneman ni kamengullug, ey mahapul ni pebabbabbal yun tuggunen. Nem helipat-i yu, tep entanni ey anin hi-gayu et mambehul kayu dama. ² Pan-imbabaddang kayu et baddangan yudda edum yun wada ligat tu, tep humman elaw ni pengu-unnudan yun tugun Jesus Christo. ³ Hedin wada etan kantuy kakkayyagud hu elaw tu nem ya edum tu, nem ya kakulugan tu ey beken kaya, ey ya annel tu ngu hu ini-ittekan tu. ⁴ Et humman hu, mahapul ni wada hakkeyey nemnemen tu hu tuka pehpehding hedin kayyaggud winu eleg. Et

hedin kayyaggud, ey kadinel kayu e impahding yu hu lebbeng tun pehding yu et eleg mahapul ni yu i-eni-inggeh hu annel yud edum ni tuu. ⁵ Tep hedin umlaw itsud hinanggan Apu Dios ni hakey alin aggew, man wada hakkeyey ngenamung tun menummang ni impahpahding tu.

⁶ Ya etan tuun netuttudduan ni ehel Apu Dios ey kayyaggud hu iddawtan tu etan nenuttuddun hi-gatun anin hipan kayyaggud ni wadan hi-gatu.

⁷ Entan kaheul yu et eleg yu panghel ey dammutun he-ulen yu hi Apu Dios et eleg kayu mekastigu hedin wada ippahding yun lawah, tep ya lawah ni kapehpehding ni tuu ey lawah mewan hu pambalinan tu. Nem hedin ya kayyaggud hu kapehpehding ni tuu, ey kayyaggud dama hu pambalinan tu. Tep inamta tayu e ya intanem ni hakey ni tuu ey humman hu ennien tu. ⁸ Ya tuun ebuh annel tun tuka nemnemnema niya lawah tuka pehpehding ey ya ketteyyan tu niya keiddawian tun Apu Dios hu pambalinan tu. Nem ya tuun tuka u-unnuda etan pinhed ni Ispirituh Apu Dios ey dewwatan tu hu biyag ni endi pappeg tun kaiddawat ni Ispirituh Apu Dios. ⁹ Et humman hu, entan tu peinglay ni mengippahding ni kayyaggud, tep makulug ni dewwatan tayu etan panyaggudan ni iddawtan tun hi-gatsu ni tsimpuh ni gintud tu hedin pannenneng tayun mengippahding ni kayyaggud. ¹⁰ Et mukun nakka e-helan hi-gayu e hedin wada wayah tayun mengippahding ni kayyaggud di edum tayu, man ipahding tayu, nema-maddad edum tayun kamengullug ni neigappat di pamilyah Apu Dios.

Ya nanggillig ni tugun Paul idan kamengullug nan Jesus di Galatia

¹¹ Hi-gak law hu kamampengittuddek eyan nanggillig ni ittugun kun hi-gayu, et mukun etta-teng hu nakka penuddek. ¹² Pinhed kun peamtan hi-gayu e yadda etan kamengippillit ni mampekuggit kayu ey pinhed dan ebuh ni tetebalen idan edum min Jews ni kamengu-unnud ni Tugun Moses ida. Tep gullat ni peamta da e beken ya Tugun Moses, nem ya pengullugan ni neteyyan Jesus Christo di krus hu kehellakniban ni tuu, ey pihhulen idaddan edum min Jews. ¹³ Ma-nut ida kamampekuggit, nem eleg da hanu-unnud ni emin hu Tugun Moses. Nem ya pinhed da ey pekuggit kayu ma-lat ipahhiya da nengu-unnudan yun Tugun ni daka pepillit ni hi-gayu. ¹⁴ Nem hedin hi-gak ngu, endi edum ni nakka ippahhiya, nem ebuh hu neteyyan Jesus Christo di krus, tep heni nak nekittey ni hi-gatud krus. Et humman hu, yadda etan linggeman ni lawah di puyek ey eggak ida law pinhed et beken ida law humman ni wadad nemnem ku. ¹⁵ Beken ni importanteh hedin pekuggit itsu winu eleg, nem ya importanteh ey ya nemaliwan Apu Dios ni nemnem tayu. ¹⁶ Yadda mengu-unnud idan nunyan tugun ey pelinggep niya hehmeken idan Apu Dios tep hi-gada hu tuu tu.

¹⁷ Nemnem yu e nanlelehhanan ku et dakel piklat di annel ku gapuh ni nakka pengu-unnudin Jesus Christo. Et humman hu, ipahding yun emin hu intugun ku ma-lat eleg yu paneduman hu kaguh kun hi-gayu.

¹⁸ Nakka iddasal e emin kayun kaegiegi ey meweddan hi-gayu hu binabbal Apu tayu e hi Jesus Christo. Amen.

Ya ehel apu Dios
Kallahan, Keley-i: Ya ehel apu Dios Bible

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Antipolo Ifugao

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

3593303a-80c2-56e4-90b2-f4bfea2fd2a6